

FONDOVI EUROPSKE UNIJE I MOGUĆNOSTI ZA MLADE

Vidović, Darija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:858623>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Financijski menadžment

Darija Vidović

FONDOVI EUROPSKE UNIJE I MOGUĆNOSTI ZA MLADE

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij Financijski menadžment

Darija Vidović

FONDOVI EUROPSKE UNIJE I MOGUĆNOSTI ZA MLADE

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 0010231509

e.mail: darija.vidovic01@gmail.com

Mentor: izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study Financial Management

Darija Vidović

**EUROPEAN UNION FUNDS AND OPPORTUNITIES FOR
YOUNG PEOPLE**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELJEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencorn *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Darija Vidović

JMBAG: 0010231509

OIB: 03294979707

e-mail za kontakt: darija.vidovic01@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski (Financijski menadžment)

Naslov rada: Fondovi Europske unije i mogućnosti za mlade

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

U Osijeku, 4. srpnja 2022. godine

Potpis Darija Vidović

Fondovi Europske unije i mogućnosti za mlade

SAŽETAK

Tema koja se obrađuje u ovom završnom radu su fondovi Europske unije te mogućnosti financiranja iz istih za mlade. Na početku rada spominje se Republika Hrvatska kao članica Europske unije, njeno pristupanje uniji i njezino djelovanje. Naglašava se važnost Europskih fondova, kako za Hrvatsku tako i za ostale zemlje članice, uključujući temu mladih, koji su željni napretka uz njihovo korištenje. Nadalje objašnjava se sama Europska unija kao zajednica, njezin povijesni nastanak, tijela i institucije. Spominje se proračun, njegovi glavni izvori i potrošnja, koja je u najvećoj mjeri namijenjena ulaganjima. Posebna pažnja posvećuje se fondovima Europske unije, s obzirom na to da su oni instrumenti za pomoć financiranja različitih aktivnosti koje vode ka unaprjeđenju unije. Također, navedeni su i svi programi za koje su namijenjeni. Važnu ulogu u svemu tome imaju mladi koji su glavni subjekti u vremenu koje dolazi i doprinose poboljšanju kvalitete života općenito. Upravo iz tog razloga Europska unija omogućava mladima financiranje na razne načine koje vode do poboljšanja kvalitete sustava školovanja i obrazovanja, smanjena nezaposlenosti, a najviše do njihovog aktivnog djelovanja. Cilj rada je prikazati način funkcioniranja i važnost financiranja iz Europskih fondova kao i važnost uloge mladih, ali i potaknuti na korištenje fondova. Na samom kraju, zaključno je obrazložena uloga Europskih fondova i financiranja mladih te utjecaj njihovog djelovanja na Hrvatsku, ali i Europsku uniju.

Ključne riječi: Europska unija, fondovi, mladi

European Union Funds and opportunities for young people

SUMMARY

The topic of this final paper is European Union funds and funding opportunities for youth. In the introduction, the Republic of Croatia is mentioned as a member of the European Union, its accession to the union and its activities. The importance of European funds is emphasized, both for Croatia and for other member states, including the topic of youth who are eager to make progress with their use. Furthermore the European Union is analyzed as a community, its historical origins, bodies and institutions. The budget is mentioned its main sources and spendings, which are mostly intended for investments. The European funds are emphasized as they are instruments to help finance various activities that lead to the improvement of the Union. In addition, intended programs are listed. Youth plays an important role in everything, as they are central figure sin the time to come and contribute to improving the overall quality of life. For this reason that the European Union provides youth with funding in a variety of ways, leading to an improved schooling and education system, reducing unemployment and, essentially their active involvement. The goal of the paper is to show the way of functioning and the importance of financing from European funds as well as the importance of the role of youth, but also to encourage the use of funds. In the end, the role of European funds and youth financing and the impact of their activities on the Republic of Croatia, as well as the entire European Union, was conclusively explained.

Key words: European Union, funds, youth

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Metodologija rada.....	1
2. Europska unija	3
3. Europski strukturni i investicijski fondovi.....	9
3.1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	16
3.2. Kohezijski fond	17
3.3. Europski socijalni fond plus (ESF +)	17
3.4. Fond za pravednu tranziciju (FPT)	18
3.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR)	19
3.6. Fond za azil, migracije i integraciju (FAMI)	19
3.7. Fond za unutarnju sigurnost (FUS)	19
3.8. Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike	20
4. Mogućnosti financiranja mladih iz Europskih fondova.....	22
4.1. Obrazovanje, osposobljavanje, mladi, sport i kultura	23
4.2. Stipendije za istraživače	24
4.3. Mladi poduzetnici	25
4.4. Mladi volonteri.....	25
4.5. Mladi poljoprivrednici	26
4.6. Nezaposlene mlade osobe	27
5. Zaključak	29
Literatura	31
Popis tablica	36
Popis slika.....	36

1. Uvod

Zemlje članice Europske unije (engl. *European Union* - EU) čine ekonomsku i političku uniju kroz koju djeluju zajedno te je njihov zajednički cilj razvijati se kroz razne sektore kako bi doprinijeli razvoju same zemlje, ali i zajednice. Ipak do razvoja nije jednostavno doći, potrebna je financijska potpora te upravo iz tog razloga Europska unija daje mogućnost korištenja Europskih fondova.

Zahvaljujući programima i mjerama koji se financiraju sredstvima EU fondova potiče se rad mladih, ali i rad s njima. Mladima se nudi mogućnost za osobni razvoj, poboljšanja kvalitete života i njihovog stanja na tržištu rada, putovanja Europom i svijetom, upoznavanja drugih zemalja, sklapanja novih poznanstava, uključivanje u volonterske aktivnosti, obrazovanje i osposobljavanje diljem Europe te uspostavljanja međuljudskih i profesionalnih odnosa.

Cilj rada je predstaviti ciljeve i prioritete Europske unije, predstaviti višegodišnji financijski okvir Europske unije za razdoblje 2021.-2027. i alokacije Republike Hrvatske u višegodišnji financijski okvir - VFO (engl. *Multiannual Financial Framework* - MFF) za isto razdoblje, pojedinačno predstaviti i sažeti djelovanje EU fondova, sagledati mogućnosti financiranja i prikazati važnost financiranja mladih iz fondova Europske unije te povećati svijest o mogućnostima i važnosti financiranja kroz fondove.

1.1. Metodologija rada

Predmet istraživanja ovog rada usmjeren je na važnost fondova Europske unije i mogućnosti koje su usmjerene na mlade u cilju njihovog razvoja i aktivnog djelovanja. Kako bi se prepoznali i razumjeli važnosti fondova, potrebno ih je raščlaniti na sve bitne pojmove, objasniti ih te prikazati njihovu ulogu. Fondovi nude brojne mogućnosti financiranja, a neki od njih su fokusirani samo na mlade. Mladi, kao bitan subjekt u razvoju zemalja, trebaju biti izloženi raznim projektima, potrebno je poticati inicijativu za njihovo učenje, rad i volontiranje, ulagati u njih i pružiti im adekvatne uvjete koji će im olakšat ulazak na tržište rada.

Kao pomoć pri pisanju korištene su metode istraživanja definirane prema Zelenika (1998):

1. Induktivna metoda – do zaključka o općem sudu dolazi se na temelju pojedinačnih ili posebnih činjenica. Metoda je korištena nakon prikupljenih informacija o fondovima te je zaključno iznesen opći sud.
2. Metoda sinteze – spajanje pojmova u jednu cjelinu, korištena je na samom kraju rada.
3. Metoda analize – raščlanjivanjem složenih pojmova dolazi se do jednostavnijeg pojma, korišteno je u dijelovima podjele fondova.
4. Metoda deskripcije – opisivanje činjenica koje je korišteno u dijelu obrade mogućnosti financiranja mladih iz Europskih fondova.
5. Povijesna metoda – dokumentacijom saznajemo o prošlosti; korištena je u poglavlju Europska unija.

Također korišteni su relevantni znanstveni članci, knjige i internetske stranice, tj. korišteni su sekundarni podaci.

Rad je podijeljen na pet poglavlja. U prvom poglavlju važno je upoznati se s temom te se u kratkom opisu prikazuje zadana tema, ali je prikazana i sama metodologija rada u kojoj su obrađene metode istraživanja. Drugo poglavlje opisuje nastanak i djelovanje Europske unije. U trećem poglavlju obuhvaćena je najvažnija tema završnog rada, a to su fondovi EU, njihova važnost za razvoj i sektori u kojima se mogu koristiti. U četvrtom poglavlju tema se nastavlja na treće, ali pažnja se posvećuje prema mogućnostima mladih koji su od izrazite važnosti za razvoj. Nakon prikupljenih svih informacija, u petom poglavlju, donosi se zaključak o cijeloj temi.

2. Europska unija

U ovom poglavlju obrađuje se razvoj Europske unije, članstvo, vrijednosti i ciljevi, institucije, proračun Europske unije te prioritete Europske unije za razdoblje od 2019. – 2024..

Poslije Drugog svjetskog rata, s ciljem gospodarske suradnje i osiguranja trajnog mira na europskom tlu, šest država potpisnica, Njemačka, Italija, Francuska, Belgija, Nizozemska i Luksemburg, na temelju plana Roberta Schumana, tadašnjeg francuskog ministra vanjskih poslova, 1952. godine osnovale su Europsku zajednicu za ugljen i čelik (EZUČ ili engl. *European Coal and Steel Community* - ECSC). Potaknuti uspjesima Zajednice u zajedničkom upravljanju industrijama ugljena i čelika proširena je suradnja između zemalja potpisnica i na ostala gospodarska područja te je kao rezultat toga 1957. godine potpisanim ugovorom u Rimu uspostavljena Europska ekonomska zajednica - EEZ (engl. *European Economic Community* - EEC). Time je započeo proces stvaranja Europske unije, kao jedinstvene političke i gospodarske zajednice europskih država, a kao takva je službeno uspostavljena 1. studenog 1993. godine stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj uniji sklopljenog 7. veljače 1992. godine u Maastrichtu. U svojoj dugogodišnjoj povijesti Europska unija je imala šest proširenja. U zadnjem proširenju, 1. srpnja 2013., Republika Hrvatska je postala 28. članicom. Danas Europsku uniju čine 27 država članica jer ju je 31. siječnja 2020. napustilo Ujedinjeno Kraljevstvo (Europska unija, 2022).

„EU je svjesna učinka koji proširenje ima na njegove susjede s kojima ne vodi pregovore o pristupanju, ali s kojima želi zadržati bliske i konstruktivne odnose“ (Kandžija i Cvečić, 2008:78). Upravo iz tog razloga EU pomoću Europske politike susjedstva (engl. *European Neighbourhood Policy* - ENP) razvija prijateljske odnose sa Rusijom, Ukrajinom i zemljama Sredozemlja. Također prema Kandžija i Cvečić (2008:79) „bit politike nije pridruživanje, ali se ne isključuje takva mogućnost (npr. Ukrajina). Današnji odnosi Rusije i EU-a uvjetovani su suradnjom u raznim područjima (politička, sigurnosna, gospodarska suradnja), pri čemu je od esencijalne važnosti energetika, ali se ne razmatraju nikakvi integracijski koraci.“ Eskalacija rata u Ukrajini zadaje velike prepreke za svijet i EU što će utjecati na sam razvoj i ostvarivanje zadanih ciljeva, ali predstavlja i opasnost za buduća širenja.

Slika 1. Geografska karta država članica Europske unije

Izvor: Europska komisija, <https://audiovisual.ec.europa.eu/hr/photo/P-054505~2F00-14>

(pristupljeno: 8.6.2022.)

Jedno od temeljnih načela Europske unije je jezična raznolikost, postoje 24 službena jezika i tri pisma. Prema članku 22. Povelje Europske unije o temeljnim pravima „Unija poštuje kulturnu, vjersku i jezičnu raznolikost“ (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/02).

Na većini granica unutar Europske unije ukinute su kontrole, stoga građani Unije mogu slobodno putovati. Osigurana je jednakost svih pred zakonom i olakšan im je izbor gdje se žele liječiti, gdje žele živjeti, raditi ili studirati unutar granica Europske unije. Vrijednosti i ciljevi Europske unije unutar svojih granica kao i ostatku svijeta utvrđeni su Ugovorom o Europskoj uniji i Povelji Europske unije o temeljnim pravima.

„Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam,

nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca“ (Službeni list Europske unije, C 202/1).

Člankom 3. točke 1.-4. Ugovora o Europskoj uniji propisano je: „Cilj je Unije promicanje mira, njezinih vrijednosti i dobrobiti njezinih naroda. Unija svojim građanima nudi područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica, na kojem je osigurano slobodno kretanje osoba zajedno s odgovarajućim mjerama u pogledu nadzora vanjskih granica, azila, useljavanja te sprečavanja i suzbijanja kriminala. Unija uspostavlja unutarnje tržište. Ona radi na održivom razvoju Europe koji se temelji na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka, te visokoj razini zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša. Ona promiče znanstveni i tehnološki napredak. Ona suzbija društvenu isključenost i diskriminaciju, promiče socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta. Ona promiče ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama. Ona poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnog nasljeđa Europe. Unija uspostavlja ekonomsku i monetarnu uniju čija je valuta euro“ (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

Vrijednosti i ciljevi Unije prema ostatku svijeta utvrđeni su člankom 3. točkom 5. Ugovora o Europskoj uniji: „U svojim odnosima s ostatkom svijeta, Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese i doprinosi zaštiti svojih građana. Ona doprinosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i uzajamnom poštovanju među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, osobito prava djeteta, te strogom poštovanju i razvoju međunarodnog prava, uključujući poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda“ (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

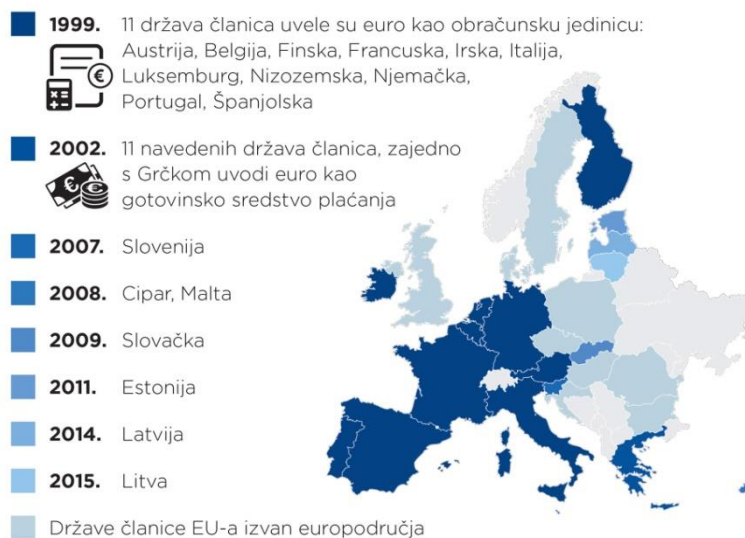
U Europskoj uniji glavne odluke donose četiri glavne institucije, Europski parlament (engl. *European Parliament* - EP) (Bruxelles/Strasbourg/Luxembourg), Europsko vijeće (engl. *European Council* - EUCO) (Bruxelles), Vijeće Europske unije (engl. *Council of the European Union*) (Bruxelles/Luxembourg) i Europska komisija (engl. *European Commission* - EC) (Bruxelles/Luxembourg/predstavništva diljem EU-a). One imaju različite uloge u zakonodavnom postupku i određuju smjer kretanja politike Europske unije. Uz te četiri institucije postoje i druge institucije i tijela među kojima su: Sud Europske unije (engl. *Court of Justice of the European Union* - CJEU) (Luxembourg), Europska središnja banka (engl.

European Central Bank - ECB) (Frankfurt) i Revizorski sud (engl. *European Court of Auditors* - ECA) (Luxembourg) i njihova zadaća je nadopuniti rad gore četiri navedene institucije (Europska unija, 2022).

U Europskoj uniji trenutno 19 država članica ima zajedničku valutu euro, a od 1. siječnja 2023. godine postaje službena valuta i u Republici Hrvatskoj.

Hrvatski sabor je 13. svibnja 2022. izglasao Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj i čeka se samo odluka Vijeća EU-a. „Vlada Republike Hrvatske odlukom objavljuje dan uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj utvrđen u odluci Vijeća EU-a o usvajanju eura donesenoj u skladu s člankom 140. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i fiksni tečaj konverzije utvrđen u uredbi Vijeća EU-a kojom se utvrđuje fiksni tečaj konverzije donesenoj u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te dan početka i završetka dvojnog optjecaja, dan početka i završetka dvojnog iskazivanja utvrđene u skladu s odredbama ovoga Zakona i druga pitanja potrebna za uvođenje eura“ (NN, br. 57/2022-803).

ŠIRENJE EUROPODRUČJA

Slika 2. Širenje Europodručja

Izvor: Euro HNB, <https://euro.hr/o-euru/> (pristupljeno: 8.6.2022.)

„Proračun (engl. *budget*) Europske unije je financijski okvir ili temelj funkcioniranja Europske unije u kojemu se iskazuju svi prihodi i izdaci. Financira se vlastitim sredstvima Unije

(poljoprivredne pristojbe, carine, udio u PDV-u i uplate zemalja članica), koja nisu podložna međuvladinim pregovorima“ (Kesner-Škreb, 2007:199-201).

„Svaka članica EU-a odvaja određeni financijski iznos za članstvo u EU. Novci koji se ulažu u programe pomoći, pretpristupne programe i ostale fondove sredstva su poreznih obveznika iz zemalja članica“ (Belić i dr., 2008:9).

Za efikasniju i djelotvorniju politiku Europska unija donosi dugoročni proračun, tzv. višegodišnji financijski okvir i godišnji proračun. Proračun Europske unije financira se vlastitim sredstvima i služi za nadopunjavanje proračuna zemalja članica s ciljem simulacije i poticanja tržišnog natjecanja i rasta. Bez predviđenih novčanih sredstava ne bi bilo niti aktivnosti Europske unije. Iz proračuna se ulažu sredstva za promicanje kohezije i očuvanja okoliša, razvoj ruralnih područja, podupiranje programa EU-a za obrazovanje i istraživanje (Erasmus i Obzor), zaštitu vanjskih granica, povećanje razvojne suradnje i promicanje ljudskih prava. Višegodišnjim financijskim okvirom - VFO obuhvaćeno je razdoblje od sedam godina i utvrđeni su maksimalni godišnji iznosi za rashode i glavne kategorije rashoda. VFO izrađuju Europski parlament, Vijeće i Komisija. Zadnji višegodišnji financijski okvir utvrđen je za razdoblje od 2021. do 2027. s prvenstvenim ciljem pomoći u oporavku od gospodarske i socijalne štete prouzročene koronom (Europska unija, 2022).

Godišnji proračun donosi se svake godine, a prema utvrđenim rashodima i prihodima važećeg višegodišnjeg financijskog okvira (VFO). To znači da mora biti u okviru ograničenja rashoda koji su utvrđeni u VFO. Komisija izrađuje godišnji proračun EU i predlaže nacrt istog, a Europski parlament i Vijeće ravnopravno odlučuju o njegovom donošenju, Vijeće daje stajalište o nacrtu godišnjeg proračuna a Europski parlament usvaja amandmane na stajalište Vijeća (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

Europsko vijeće i Europska komisija utvrđuju program i prioritetna područja djelovanja institucija Europske unije za razdoblje od pet godina. Europsko vijeće određuje prioritete Europske unije i političko usmjerenje. Tako je za razdoblje od 2019. do 2024. utvrdilo četiri prioritetna područja za usmjerenje rada institucija Unije i to: zaštitu građana i sloboda, razvoj snažne i dinamične gospodarske osnove, izgradnju klimatski neutralne, zelene, pravedne i socijalne Europe i promicanje europskih interesa i vrijednosti na svjetskoj razini. Za isto razdoblje Europska komisija utvrdila je šest prioriteta: europski zeleni plan, Europa spremna za

digitalno doba, gospodarstvo u interesu građana, snažnija Europa u svijetu, promicanje europskog načina života i nov poticaj europskoj demokraciji (Europska unija, 2022).

Od osnutka pa do danas Europska unija se suočavala sa usponima i padovima. Imala je razdoblja kriza i konsolidacije. Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva, pandemija bolesti COVID-19, otvaranje novih pregovora o pristupanju, ekonomska kriza, rat u Ukrajini, sankcije prema Rusiji i rastuća inflacija predstavljaju veliki izazov Europskoj uniji. Vrijeme će pokazati kako će se Europska unija nositi sa izazovima, hoće li ju to oslabiti ili će pak postati snažnija, pravednija, solidarnija. Zbog svega navedenog, veliki izazov je i pred Hrvatskom. Pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije stvorile su se mogućnosti korištenja financijskih sredstava kroz europske fondove s ciljem ravnomjernog regionalnog razvoja, poboljšanja kvalitete života i jačanja konkurentnosti. U vrijeme velike inflacije i negativnog demografskog trenda nužno je da Hrvatska u predstojećem razdoblju maksimalno povuče novac iz europskih fondova i realizira sve projekte za oporavak i ravnomjerni razvoj regija.

3. Europski strukturni i investicijski fondovi

U ovom poglavlju objašnjava se što su to europski fondovi, sažima se djelovanje Europskih strukturnih i investicijskih fondova – ESI fondovi (engl. *European Structural and Investment Funds* - ESIF) i Europske investicijske banke (engl. *European Investment Bank* - EIB), predstavlja višegodišnji financijski okvir Europske unije za razdoblje 2021.-2027. i alokacije Republike Hrvatske u VFO za razdoblje 2021. – 2027. te pojedinačno predstavlja fondove financijske perspektive 2021. – 2027.

Europski fondovi su financijski instrumenti kojima se državama članicama pomaže u provedbi pojedine javne politike Europske unije, odnosno ostvarenje ciljeva koje je postavila Europska unija potiče se financiranjem kroz europske fondove.

Fondovi Kohezijske politike u financijskom razdoblju 2021. – 2027. su: Europski fond za regionalni razvoj - EFRR (engl. *European Regional Development Fund* - ERDF), Kohezijski fond - KF (engl. *Cohesion Fund* - CF), Europski socijalni fond plus - ESF+ (engl. *European Social Fund plus* - ESF+) te Fond za pravednu tranziciju FPT (engl. *Just Transition Fund* - JTF) (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, 2022).

Uz gore navedene fondove kojima se kreira provedba Kohezijske politike Uredbom (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. regulirana je priprema i provedba sljedećih fondova: Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu – EFPRA (engl. *European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund* - EMFAF), Fond za azil, migracije i integracije – FAMI (engl. *Asylum, Migration and Integration Fund* - AMIF), Fond za unutarnju sigurnost – FUS (engl. *Internal Security Fund* - ISF) te Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (engl. *Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy* - BMVI) (Službeni list Europske unije, L 231/159).

Jedna od najznačajnijih politika Europske unije je kohezijska politika koja se usmjerava na ključna područja kako bi se EU mogla suočiti sa svim izazovima i ostala globalno konkurentna. Kohezijska politika strategija je Europske unije za promicanje i podupiranje ukupnog skladnog razvoja njezinih država članica i regija, stoga se sredstva kohezijske politike usmjeravaju prema najsiromašnijim regijama i članicama. Kohezijska politika financira se iz Europskog

fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda (Europska komisija, 2022).

Kohezijska politika Europske unije utemeljena je čl. 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije: „Radi promicanja svog sveukupnog skladnog razvoja Unija razvija i provodi aktivnosti koje vode jačanju njezine ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije. Unija osobito nastoji smanjiti razlike u stupnju razvijenosti među različitim regijama i zaostalost regije u najnepovoljnijem položaju. Među dotičnim regijama posebna se pozornost poklanja ruralnim područjima, područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama, kao što su najsjevernije regije s vrlo niskom gustoćom naseljenosti te otoci, pogranične i planinske regije“ (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

Člankom 175. Ugovora o funkcioniranju Europske unije određeno je da države članice Europske unije provode svoju ekonomsku politiku i koordiniraju je tako da ostvaruju i ciljeve određene člankom 174. Ugovora, a Unija će poduprijeti ostvarivanje tih ciljeva svojim djelovanjem kroz strukturne fondove, Europsku investicijsku banku i ostale postojeće financijske instrumente (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

Ciljeve Europske unije promiče Europska investicijska banka (Luksenburg) dugoročnim financiranjem projekata, savjetima i jamstvima. Ona podupire projekte unutar i izvan Unije te doprinosi promicanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije u Europskoj unije. Države članice su ujedno i članice Europske investicijske banke. Njezina zadaća je da u interesu Europske unije doprinosi uravnoteženom i kontinuiranom razvoju unutarnjeg tržišta, ima pristup tržištu kapitala i koristi se vlastitim sredstvima, odobrava zajmove i izdaje jamstva koja u svim sektorima gospodarstva olakšavaju financiranje projekata koji su usmjereni na razvoj slabije razvijenih područja, na modernizaciju ili preustroj poduzeća, ili razvoj novih djelatnosti koje nije moguće u cijelosti financirati sredstvima kojima raspolažu pojedinačne države članice te koji su od zajedničkog interesa za više država članica (Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01).

Financijski okvir ili drugi naziv “Financijska perspektiva” prvi put je obuhvaćao razdoblje od 1988. do 1992. Glavni ciljevi financijskih okvira su (Kandžija i Cvečić, 2008:205):

- osigurati kontrolu evolucije proračuna u duljem vremenskom razdoblju

- pomoći pri planiranju višegodišnjih programa i projekata
- osigurati predvidljivi priljev sredstava za prioritete Unije
- olakšati godišnju proračunsku proceduru i olakšati Europarlamentu i Vijeću EU-a dogovor oko godišnjega proračuna EU-a.

Nakon dobivene suglasnosti Europskog parlamenta, Vijeće je 17. prosinca 2020. donijelo Uredbu kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir Europske unije za razdoblje 2021.-2027. u iznosu od 1074,3 milijarde eura u cijenama iz 2018. (Službeni list Europske unije, L1 433/11).

Detaljan prikaz odobrenih sredstava VFO za razdoblje 2021.-2027. prikazan je u tablici 1.

(u milijunima EUR – cijene iz 2018.)								
Odobrena sredstva za preuzimanje obveza	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupno 2021.–2027.
1. Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija	19 712	19 666	19 133	18 633	18 518	18 646	18 473	132 781
2. Kohezija, otpornost i vrijednosti	49 741	51 101	52 194	53 954	55 182	56 787	58 809	377 768
2.a Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	45 411	45 951	46 493	47 130	47 770	48 414	49 066	330 235
2.b Otpornost i vrijednosti	4 330	5 150	5 701	6 824	7 412	8 373	9 743	47 533
3. Prirodni resursi i okoliš	55 242	52 214	51 489	50 617	49 719	48 932	48 161	356 374
od čega: rashodi povezani s tržištem i izravna plaćanja	38 564	38 115	37 604	36 983	36 373	35 772	35 183	258 594
4. Migracije i upravljanje granicama	2 324	2 811	3 164	3 282	3 672	3 682	3 736	22 671
5. Sigurnost i obrana	1 700	1 725	1 737	1 754	1 928	2 078	2 263	13 185
6. Susjedstvo i svijet	15 309	15 522	14 789	14 056	13 323	12 592	12 828	98 419
7. Europska javna uprava	10 021	10 215	10 342	10 454	10 554	10 673	10 843	73 102

od čega: administrativni rashodi institucija	7 742	7 878	7 945	7 997	8 025	8 077	8 188	55 852
UKUPNA ODOBRENA SREDSTVA ZA PREUZIMANJE OBVEZA	154 049	153 254	152 848	152 750	152 896	153 390	155 113	1 074 300
UKUPNA ODOBRENA SREDSTVA ZA PLAĆANJE	156 557	154 822	149 936	149 936	149 936	149 936	149 936	1 061 058

Tablica 1. Višegodišnji financijski okvir (EU-27)

Izvor: Službeni list Europske unije, Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093, LI 433/11, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32020R2093>

Iz tablice 1 vidljivo je da su iz utvrđenog VFO Europske unije za razdoblje 2021.-2027., u ukupnom iznosu od 1 074 300 milijuna eura u cijenama iz 2018., najveća izdvajanja usmjerena za provođenje Kohezijske politike, jedne od najznačajnijih politika Europske unije. Za Kohezijsku politiku izdvojeno je 377 768 milijuna eura u cijenama iz 2018., od toga je za Ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju predviđen iznos od 330 235 milijuna eura u cijenama iz 2018. a za Otpornost i vrijednosti iznos od 47 533 milijuna eura u cijenama iz 2018.. Navedena sredstva koriste se za promicanje i podupiranje ukupnog skladnog razvoja država članica Europske unije i regija, a prvenstveno se usmjeravaju prema najsiromašnijima regijama i članicama.

Temeljem članka 5. Uredbe Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. utvrđen je ukupni iznos dodatnih izdvajanja za odobrena sredstva za obveze i plaćanja u iznosu od 11 000 milijuna eura u cijenama iz 2018.. Godišnji iznos dodatnih dodjela za odobrena sredstva za preuzimanje obveza odnosno odobrena sredstva za plaćanje za svaku godinu u razdoblju 2022.–2026. iznosi najmanje 1 500 milijuna eura u cijenama iz 2018. i ne smije premašiti 2 000 milijuna eura u cijenama iz 2018. (Službeni list Europske unije, LI 433/11).

Ukupni iznos dodatnih dodjela za odobrena sredstva za preuzimanje obveza za programe utvrđen Uredbom Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093, u skladu sa utvrđenim postocima za te programe, za razdoblje od 2022.-2027. prikazan je u tablici 2.

(u milijunima eura, cijene iz 2018.)		
	Distribucijski ključ	Ukupna dodatna raspodjela odobrenih sredstava za obveze prema članku 5
1.Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno	36,36 %	4 000
Horizont Europe	27,27 %	3 000
InvestEU fond	9,09 %	1 000
2b.Otpornost i vrijednosti	54,55 %	6 000
EU4Health	26,37 %	2 900
Erasmus+	15,46 %	1 700
Kreativna Europa	5,45 %	600
Prava i vrijednosti	7,27 %	800
4.Migracije i upravljanje granicom	9,09 %	1 000
Fond za integrirano upravljanje granicom	9,09 %	1 000
UKUPNO	100,00 %	11 000

Tablica 2. Prilagođavanje posebnom programu – popis programa, ključ distribucije i ukupna dodatna dodjela odobrenih obveza

Izvor: Službeni list Europske unije, Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093, LI 433/11, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32020R2093>

U stupcu „Ukupna dodatna dodjela za odobrena sredstva za preuzimanje obveza u okviru članka 5“ tablice 2 utvrđeni su iznosi dodatnih dodjela odobrenih sredstava za preuzimanje obveza za programe Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno, Otpornost i vrijednosti te Migraciju i upravljanje granicom u razdoblju od 2022.-2027. u iznosu od 11 000 milijuna eura u cijenama iz 2018., a u skladu s postocima koji su utvrđeni za te programe u stupcu „Distribucijski ključ“. Za program Otpornost i vrijednosti predviđeno je 54,55 % ukupnih sredstava, odnosno 6 000 milijuna eura u cijenama iz 2018..

Mjere koje su uvedene u Europskoj uniji i ostatku svijeta zbog ograničenja širenja bolesti COVID-19 dovele su do poremećaja gospodarskih aktivnosti, veće nezaposlenosti, nelikvidnosti poduzeća, nestabilnog financijskog tržišta, stvaranja većeg siromaštva i nejednakosti među članicama.

Kao odgovor na trenutnu situaciju, za oporavak od gospodarske i socijalne štete koja je nastala zbog pandemije, Vijeće Europske unije je donijelo Uredbu o uspostavi Instrumenta Europske

unije za oporavak radi potpore oporavku nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19. Privremeni instrument za oporavak NextGenerationEU–NGEU (tablica 3) financira se do iznosa od 750 milijardi eura u cijenama iz 2018. ili 806,9 milijardi eura u tekućim cijenama (Službeni list Europske unije, LI 433/23).

	Dodjela sredstava u okvirima instrumenta NextGenerationEU (u milijardama eura u tekućim cijenama)
Mehanizam za oporavak i otpornost	723,8
od čega zajmovi	385,8
od čega bespovratna sredstva	338
ReactEU	50,6
Obzor Europa	5,4
InvestEU	6,1
Ruralni razvoj	8,1
Fond za pravednu tranziciju	10,9
RescEU	2
UKUPNO	806,9

Tablica 3. Dodjela sredstava u okvirima instrumenta NextGenerationEU

Izvor: Izrada autorice prema podacima objavljenim na službenoj internetskoj stranici Europska komisija, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_hr

U tablici 3 prikazana je raspodjela sredstava iz NextGenerationEU u ukupnom iznosu od 806,9 milijardi eura u tekućim cijenama, kroz programe prikazane u stupcu 1, a ciljem bržeg oporavka od gospodarske i socijalne štete uzrokovane pandemijom. Najveći dio sredstava NextGenerationEU, u ukupnom iznosu od 723,8 milijardi eura u tekućim cijenama, raspodijeljen je članicama kroz Mehanizam za oporavak i otpornost u obliku bespovratnih sredstava u vrijednosti do 338 milijardi eura u tekućim cijenama te zajmova u iznosu od 385,8 milijardi eura u tekućim cijenama.

Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027., u iznosu od 1074,3 milijarde eura u cijenama iz 2018. ili 1210,9 milijardi eura u tekućim cijenama, zajedno s instrumentom za

oporavak NextGenerationEU, u iznosu od 750 milijardi eura u cijenama iz 2018. ili 806,9 milijardi eura u tekućim cijenama (tablica 4) predstavlja najveći paket poticaja ikad financiran u Europi, u iznosu od 1,8 bilijuna eura u cijenama iz 2018. ili 2,018 bilijuna eura u tekućim cijenama (Europska komisija, 2022).

	VFO za razdoblje 2021.-2027. (u milijardama eura u tekućim cijenama)	NextGeneratonEU (u milijardama eura u tekućim cijenama)
1. Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno gospodarstvo	149,5	11,5
2. Kohezija, otpornost i vrijednosti	426,7	776,5
3. Prirodni resursi i okoliš	401	18,9
4. Migracije i upravljanje granicama	25,7	
5. Sigurnost i obrana	14,9	
6. Susjedstvo i svijet	110,6	
7. Europska javna uprava	82,5	
UKUPNO VFO	1210,9	806,9

Tablica 4. Ukupna dodijeljena sredstva po naslovu iz VFO za razdoblje 2021.-2027. i instrumenta NextGenerationEU

Izvor: Izrada autorice prema podacima objavljenim na službenoj internetskoj stranici Europska komisija, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_hr

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju stvorile su se pretpostavke za pristup sredstvima iz EU fondova i ubrzani gospodarski napredak. Sredstvima iz fondova osiguravaju se financiranja raznih projekata koji su usmjereni na poboljšanje kvalitete življenja stanovnika Republike Hrvatske i njen ravnomjerni regionalni razvoj.

Republika Hrvatska podijeljena je na četiri statističke regije 2. razine (HR NUTS 2): Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska (Narodne novine, br. 125/19). Tri regije, Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Sjeverna Hrvatska, osigurat će veće stope sufinanciranja projekata od strane Europske unije jer su klasificirane u slabije razvijene regije. U proračunskom razdoblju 2021.-2027. stopa nacionalnog sufinanciranja iznosi 15%, a sredstva iz višegodišnjeg financijskog okvira Europske unije koristit će se kroz raspisivanje javnih poziva. Hrvatskoj, kao najmlađoj članici Europske unije, za razdoblje od 2021. do 2027. stoji

na raspolaganju oko 24,2 milijarde eura, 14,3 milijardi eura iz VFO a 9,9 milijardi eura bit će osigurano instrumentom NextGenerationEU. Iz VFO za kohezijsku politiku izdvojeno je 9,6 milijardi eura (Europski fond za regionalni razvoj 5,54 milijardi eura, Europski socijalni fond plus 1,98 milijardi eura, Kohezijski fond 1,55 milijardi eura, Fond za pravednu tranziciju 0,08 milijardi eura, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 0,24 milijardi eura i Fondovi za unutarnju sigurnost, azil i migracije 0,28 milijarde eura) a za Zajedničku poljoprivrednu politiku 4,7 milijardi eura (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj 2,1 milijardi eura i Europski fond za jamstva u poljoprivredi 2,6 milijardi eura). U okviru instrumenta NextGenerationEU kroz Mehanizam za oporavak i otpornost Republici Hrvatskoj bit će na raspolaganju 9,9 milijardi eura, od toga 6,3 milijardi eura bespovratnih sredstava i 3,6 milijardi eura zajmova (EU projekti info, 2022).

3.1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Zadaća Europskog fonda za regionalni razvoj je da doprinosi jačanju ekonomske socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije, doprinosi smanjivanju razlika između razina razvijenosti među različitim regijama i smanjivanju zaostalosti regija u najnepovoljnijem položaju kao što su najsjevernije regije s vrlo niskom gustoćom naseljenosti, otočne, pogranične i planinske regije, preobrazbi industrijskih regija u nazadovanju te promicanju održivog razvoja i rješavanju okolišnih izazova. Sredstvima iz EFRR pruža se potpora za konkurentniju i pametniju Europu promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe te regionalne povezanosti IKT-a (cilj politike 1.) i zeleniju, otpornu Europu s niskom razinom emisija ugljika koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prijelaza na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama, sprječavanja rizika i upravljanja rizicima te održive gradske mobilnosti (cilj politike 2.). Većina ulaganja bit će usmjerena na ove dvije prioritetne politike, a uz njih pruža se potpora i za povezaniju Europu jačanjem mobilnosti (cilj politike 3.), uključiviju Europu s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom europskog stupa socijalnih prava (cilj politike 4.) te Europu bližu građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa (cilj politike 5.) (Službeni list Europske unije, L 231/60).

Sredstva iz ovog fonda dostupna su za javna tijela, nevladine organizacije, istraživačke centre, lokalne i regionalne vlasti, mala i srednja poduzeća, državnu upravu, škole, sveučilišta, udruge,

training centre, korporacije, volonterske organizacije (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2022).

Kroz korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 5,54 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

3.2. Kohezijski fond

Kohezijski fond (KF) kao i prethodni Europski fond za regionalni razvoj ima zadaću doprinosti općem cilju jačanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije. Sredstvima iz Kohezijskog fonda doprinosi se projektima u području okoliša i transeuropskih mreža u sektoru prometne infrastrukture (TEN-T). Sredstvima iz Kohezijskog fonda podupiru se ciljevi politike 2. i 3., zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija ugljika koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prijelaza na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama, sprječavanja rizika i upravljanja rizicima te održive gradske mobilnosti (cilj politike 2.) te povezanija Europa jačanjem mobilnosti (cilj politike 3.) (Službeni list Europske unije, L 231/60).

Sredstva iz ovog fonda namijenjena su članicama čiji je bruto nacionalni dohodak (BND) po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije i dostupna su uglavnom tijelima javne vlasti, ali i poslovnom sektoru kroz sudjelovanje u postupcima javne nabave za isporuku dobara, usluga i obavljanje radova kao to su različite studije i građevinski radovi (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2022).

Kroz korištenje Kohezijskog fonda za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 1,55 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

3.3. Europski socijalni fond plus (ESF +)

Europski socijalni fond plus, u današnjim izazovima u Europi, ima za cilj poduprijeti i dopuniti vrijednost politikama država članica, poduprijeti visoki stupanj zaposlenosti, pravednu socijalnu zaštitu, obrazovanje i cjeloživotno učenje s ciljem izgradnje kvalificirane i otporne

radne snage za budući svijet rada, zdravlje i borbu protiv siromaštva, učinkovitost tržišta rada i jednak pristup kvalitetnom zapošljavanju, socijalnu uključenost, poboljšavanje mogućnosti zapošljavanja, promicanje zapošljavanja i socijalne uključenosti mladih, podizanje životnog standarda kroz pomaganje pri dobivanju posla ili boljeg posla, ulaganja u ljudske resurse i poboljšanje pristupu tržišta rada, osnaživanje najugroženijih i nezaposlenih te integriranje ljudi u nepovoljnom položaju u društvo i osiguravanje pravednijih životnih prilika za sve (Službeni list Europske unije, L 231/21).

Ulaganje u ljudske resurse i poticanjem poduzetništva sredstvima iz Europskog socijalnog fonda plus doprinjet će boljoj mogućnosti zapošljavanja, osigurat će se visoka razina ljudskog zdravlja, podići životni standard, olakšati mobilnost radne snage i povećati ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija Europske unije.

Sredstva iz ovog fonda namijenjena su javnoj upravi, udruženju radnika i poslodavaca, nevladinim organizacijama, dobrotvornim ustanovama i tvrtkama (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2022).

Spajanjem Europskog socijalnog fonda (ESF), Inicijative za zapošljavanje mladih (YEI), Fonda za europsku pomoć najugroženijima (FEAD), Programa zapošljavanja i socijalnih inovacija (EaSI) i zdravstvenog programa Europske unije stvoren je današnji Europski socijalni fond plus (ESF +). Kod provođenja nacionalne politike s ciljem povećanja obrazovanja i zaposlenosti hrvatskih građana Republika Hrvatska kroz razne projekte koristi ovaj instrument (EU projekti info, 2022).

Kroz korištenje Europskog socijalnog fonda plus za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 1,98 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

3.4. Fond za pravednu tranziciju (FPT)

Ovaj fond uspostavljen je radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih troškova odnosno pružanja potpore ljudima, gospodarstvima i okolišu područja u tijekom tranzicije prema energetske i klimatskim ciljevima Unije za 2030. i klimatskom neutralnom gospodarstvu do 2050., na temelju Pariškog sporazuma (Službeni list Europske unije, L 231/1).

Kroz korištenje Fonda za pravednu tranziciju za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 0,08 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

3.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA)

Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA) je uspostavljen za razdoblje od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. Fond doprinosi provedbi Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i pomorske politike Europske unije. Cilj fonda je usmjeravanje sredstava iz proračuna EU za poticanje održivog ribarstva, obnove i očuvanja vodenih bioloških resursa, poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, omogućivanje održivog plavog gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica te jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i omogućivanje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja (Službeni list Europske unije, L 247/1).

Kroz korištenje Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 0,24 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

3.6. Fond za azil, migracije i integraciju (FAMI)

Fond je uspostavljen za razdoblje od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. s ciljem: jačanja i razvoja svih aspekata zajedničkog europskog sustava azila, uključujući njegovu vanjsku dimenziju, jačanja i razvoja zakonitih migracija u države članice u skladu s njihovim gospodarskim i socijalnim potrebama te doprinosu učinkovitoj integraciji i socijalnoj uključenosti državljana trećih zemalja i njihovu promicanju, doprinosa suzbijanju nezakonitih migracija, poboljšanju učinkovitog, sigurnog i dostojanstvenog vraćanja i ponovnog prihvata te doprinosu učinkovitoj početnoj reintegraciji u trećim zemljama i njezinu promicanju te jačanja solidarnosti i pravedne podjele odgovornosti među državama članicama, posebno u korist onih država članica na koje najviše utječu izazovi u području migracija i azila, među ostalim putem praktične suradnje (Službeni list Europske unije, L 251/1).

3.7. Fond za unutarnju sigurnost (FUS)

Fond je uspostavljen za vrijeme trajanja višegodišnjeg financijskog okvira 2021.–2027. s ciljem osiguranja visoke razine sigurnosti u Europskoj uniji a posebno sprečavanjem i suzbijanjem terorizma i radikalizacije, teškog i organiziranog kriminala te kiberkriminaliteta, pomaganjem žrtvama kriminala i njihovom zaštitom, kao i pripremom za incidente, rizike i krize povezane sa sigurnošću, zaštitom od njih te učinkovitim upravljanjem njima (Službeni list Europske unije, L 251/94).

3.8. Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike

Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike uspostavljen za razdoblje od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. i dio je Fonda za integrirano upravljanje granicama, a s ciljem osiguranja snažnog i djelotvornog europskog integriranog upravljanja granicama sa vanjskim granicama (Službeni list Europske unije, L 251/48).

Kroz korištenje Fondova za unutarnju sigurnost, azil i migracije za razdoblje od 2021. – 2027. Republici Hrvatskoj stoji na raspolaganju 0,28 milijardi eura (EU projekti info, 2022).

Europski fond za jamstva u poljoprivredi – EFJP (engl. *European Agricultural Guarantee Fund* - EAGF) i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj – EPFRR (engl. *Agricultural Fund for Rural Development* - EAFRD) nisu obuhvaćeni Uredbom o zajedničkim odredbama (CPR) za financijsku perspektivu 2021. – 2027.. Unatoč tome financijska alokacija za Hrvatsku u perspektivi 2021. – 2027. za zajedničku poljoprivrednu politiku iznosi 4,7 milijardi eura (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj 2,1 milijardi eura i Europski fond za jamstva u poljoprivredi 2,6 milijardi eura) (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, 2022).

Republika Hrvatska je, kao najmlađa članica Europske unije, ulaskom u punopravno članstvo Unije postala korisnica sredstava iz europskih fondova. Sustavom strateškog planiranja i upravljanja, uz donošenje zakonodavnog i institucionalnog okvira za njegovo cjelovito uređenje, trebao bi se osigurati društveni napredak, kvalitetniji i usmjereniji razvoj teritorija, a posebno Panonske, Jadranske i Sjeverne Hrvatske, kao slabije razvijenih regija. Koristeći fondove Hrvatskoj je omogućeno financiranje i realizacija projekata koji imaju za cilj poboljšati kvalitetu života i ravnomjerni razvoj cijelog teritorija Republike Hrvatske. Međutim, unatoč

sredstvima iz fondova, Hrvatska zadnjih godina bilježi veliki odljev stanovnika u države Europske unije, posebno mladih obitelji, nezaposlenost je i dalje velika, a uz pandemiju, rat na europskom tlu i inflaciju izazovi postaju sve veći, a rezultati Kohezijske politike slabo su vidljivi. Obzirom da je ovo pandemijsko vrijeme osobito pogodilo mlade u sljedećem poglavlju obradit će se programi za mlade iz EU fondova.

4. Mogućnosti financiranja mladih iz Europskih fondova

U ovom poglavlju sagledat će se mogućnosti financiranja mladih iz Europskih fondova.

Mjere koje su poduzimane radi suzbijanja pandemije COVID-19 izazvale su duboku krizu na području Europe i dovele do povećanja nezaposlenosti za sve dobne skupine pri čemu su mladi najviše pogođeni. Ovo je osobito teško razdoblje za mlade, jer je pandemija uz nezaposlenost utjecala i na njihove karijere i planove za obrazovanje i osposobljavanje. Stoga je nužno veće ulaganje u mlade sa nacionalne strane i Europske unije kako bi osigurali mladima da postanu pokretači uključivog zelenog i digitalnog oporavka.

Kao odgovor na krizu izazvanu pandemijom COVID-19, Vijeće Europske unije je na prijedlog Komisije 30. listopada 2020. preporučilo državama članicama da: „osiguraju da u skladu s načelom br. 4. europskog stupa socijalnih prava sve osobe mlađe od 30 godina u roku od četiri mjeseca otkad su postali nezaposleni ili napustili formalno obrazovanje dobiju kvalitetnu ponudu za posao, nastavak obrazovanja, naukovanje ili pripravništvo.“ U Garanciji za mlade potvrđena je obveza država članica EU da uspostave nacionalne programe za provedbu preporuke. Mjere predviđene u preporuci financirati će se sredstvima Unije i to kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih u kombinaciji s dodatnim ulaganjem Europskog socijalnog fonda plus, ulaganjima država članica te u okviru europskog plana oporavka i instrumenta „NextGenerationEU”, putem Mehanizma za oporavak i otpornost te pomoći za oporavak za koheziju i europska područja („REACT-EU”) (Službeni list Europske unije, 372/01).

Europska unija je 2022. godinu proglasila Europskom godinom mladih tijekom koje će mladima pružiti mogućnosti putovanja, brojne prilike za druženje s drugima, učenje i sudjelovanje u aktivnostima na području cijele Europe (Europska unija, 2022).

Kroz fondove, predstavljenih u prethodnom poglavlju, mladim poduzetnicima i poljoprivrednicima dostupna su sredstva u vidu bespovratnih potpora i povoljnih kredita, ali i za obrazovanje, osposobljavanje, sport, istraživanje, volontiranje i za niz drugih područja interesa mladih.

Dobar primjer povlačenja sredstava iz EU fondova za mlade dale su tri udruge koje rade s mladima s područja grada Novske: Udruga mladih Novska, Odred izviđača „Zelena patrola“ Rajić i Udruga „Novljanska grupa atletičara“ Novska (AK NOGA), koje su kroz šest EU projekata povukle 10 milijuna kuna iz fondova i zaposlile 21 osobu (Središnji državni ured za demografiju i mlade, 2021).

4.1. Obrazovanje, osposobljavanje, mladi, sport i kultura

Razvijanje i provođenje politike obrazovanja i osposobljavanja, kulture, mladih i sporta prvenstveno je u nadležnosti država članica Europske unije. Međutim, Europska unija financijskom potporom i povezanom aktivnosti podupire i nadopunjuje njihovo djelovanje i to kroz programe Erasmus+ i Kreativna Europa. Europska unija radi na tome da svoj djeci pruži pristup sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te da se kvalifikacije na razini škole i visokog obrazovanja priznaju diljem Europske unije. Program Erasmus+ je jedan od najpoznatijih i najuspješnijih programa Europske unije u zadnjih trideset godina, kojim se podupire obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport. Erasmus+ ima za cilj smanjiti nezaposlenost među mladima, promicati obrazovanje odraslih, posebno u svrhu stjecanja novih vještina i vještina koje se traže na tržištu rada, potaknuti mlade na sudjelovanje u europskoj demokraciji, podupirati inovacije, suradnju i reforme, smanjiti rano napuštanje školovanja te promicati suradnju i mobilnost s partnerskim zemljama Europske unije. Programom Erasmus+ potiču se mladi da putuju, studiraju i osposobljavaju diljem Europe, istražuju raznolikost Europe i uče o europskoj kulturnoj baštini i povijesti kroz inicijativu DiscoverEU, čime stječu samopouzdanje, otkrivanju različite kulture i uspostavljaju međuljudski i profesionalni odnosi s ljudima iz drugih zemalja (Europsko vijeće, 2022).

Programom Kreativna Europa, Europska unija nastoji pružiti potporu europskim umjetnicima i stvarateljima, doprinijeti daljnjem razvoju europske kulture i identiteta, umjetnicima te kulturnim i kreativnim djelatnicima osigurati širi pristup bespovratnim sredstvima Europske unije za mobilnost te promicati strateški pristup višejezičnosti u digitalnom okružju (Europsko vijeće, 2022).

Pandemija je dovela do stagnacije pa čak i opadanja tjelesne aktivnosti ljudi te je neophodno žurno pojačati aktivnosti s ciljem promicanja sporta i tjelesne aktivnosti tijekom cijele godine i povećati svijest o mogućnostima financiranja sporta kroz fondove. Korištenjem sredstava iz EU

fondova potrebno je stvoriti bolje uvjete za bavljenje sportom i potaknuti stanovništvo svih dobnih skupina, a posebno djecu i mlade, na bavljenje sportom ili nekom tjelesnom aktivnosti radi očuvanja psihičkog i tjelesnog zdravlja, a s krajnjim ciljem izgradnje otpornijeg i održivijeg društva.

Europska unija kroz nekoliko inicijativa promiče sport u Europi, Europski tjedan sporta i nagrade #BeActive. Europski tjedan sporta (ETS), koji je namijenjen svima bez obzira na dob, tjelesnu pripremljenost ili podrijetlo ove godine se održava osmi put. U kampanji za Tjedan sporta glavna tema je #BeActive, kojom se potiče ljude da budu aktivni tijekom cijele godine, a ne samo tijekom tog jednog tjedna (Europski tjedan sporta, 2022).

4.2. Stipendije za istraživače

Obzirom da su za dugoročnu strategiju Europske unije za zapošljavanje, rast i ulaganje od velike važnosti istraživanje i inovacije, istraživačima diljem Europe i izvan nje na raspolaganju su posebni programi i druge vrste potpore. Temeljni program za financiranje istraživanja za razdoblje 2021. – 2027. je Obzor Europa, koji je nastavak je prethodnog Obzora 2020. a koji obuhvaća tri stupa: izvrsnu znanost, globalne izazove i europsku industrijsku konkurentnost te inovativnu Europu. Njime se nadopunjuju nacionalna i regionalna financiranja u području istraživanja i inovacija. Istraživačke projekte u brojnim područjima mogu provoditi pojedinci i organizacije. Mladi istraživači u Europskoj uniji za svoje obrazovanje i razvoj istraživačke karijere mogu dobiti potporu kroz nacionalne stipendije i dotacije (Europska komisija, 2022).

Istraživačima u svim područjima znanosti dostupan je program Marie Skłodowska-Curi koji je dio Obzora Europa. On je vodeći program financiranja EU za izvrsna istraživanja i inovacije te osposobljavanje istraživača u svim fazama njihove karijere novim znanjima i vještinama, kroz mobilnost preko granica i izloženost različitim sektorima i disciplinama, kao i za doktorsko obrazovanje i postdoktorsko usavršavanje istraživača i zajedničkih istraživačkih projekata diljem svijeta. U ime Europske komisije aktivnosti provodi Izvršna agencija za istraživanje (REA) (Europska komisija, 2022).

4.3. Mladi poduzetnici

Mladim poduzetnicima za realizaciju projekata dostupna su bespovratna sredstva EU fondova, posebno putem operativnog programa Konkurentnost i kohezija u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj. Preko Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) mladim poduzetnicima su dostupni povoljniji krediti u odnosu na druge poduzetnike, a kroz program Erasmus imaju mogućnost razmjene poduzetnika s ciljem stjecanja poduzetničkog iskustva s drugim poduzetnicima u drugim zemljama.

HBOR je poslovnim subjektima, u kojima najmanje jedna ili više osoba u dobnoj skupini do navršanih 40 godina života u trenutku podnošenja zahtjeva za kredit zajedno posjeduju više od 50% vlasništva, osigurao investicijske kredite uz kamatne stope od 0% do 2%, s rokom otplate do 14 godina, bez vlastitog učešća za kredite do 700.000,00 kuna i rokom počeka od 2 do 5 godina, što je od iznimne važnosti za mlade poduzetnike na početku poslovanja. HBOR se uključila u Inicijativu za zapošljavanje mladih (engl. *Jobs for Youth Initiative*) Europske investicijske banke (IEB) te je u sklopu toga poslovnim subjektima za zapošljavanje mladih od 15 do 30 godina omogućila dodatno umanjenje kamatnih stopa. Uz programe kredita za mlade poduzetnike, mladi mogu aplicirati i za povoljne kredite za rast i razvoj kao i povoljne ESIF zajmove (Hrvatska banka za obnovu i razvitak, 2022).

Mladi poduzetnici kroz program Erasmus za mlade poduzetnike mogu ići u razmjenu za poduzetnike u trajanju od jednog mjeseca do šest mjeseci, kako bi radili s iskusnijim poduzetnicima u drugoj zemlji i stekli iskustvo koje im može pomoći u izgradnji vlastitom poduzeća (Europska unija, 2020).

4.4. Mladi volonteri

Volontiranje je namijenjeno za osobe od 18 do 30 godina, a volontiranje u području humanitarne pomoći za osobe do 35 godina. Mladi volonteri kroz projekte doprinose svojoj zajednici i Europi u cjelini, imaju priliku promijeniti neke stvari na bolje, stječu iskustvo, jačaju samopouzdanje, razvijanju svoje vještine i kompetencije i stvaraju nezaboravne uspomene. Mogu birati između individualnog volontiranja i volontiranja u timovima kraće ili dulje razdoblje. Kod individualnog volontiranja u procesu su uključene dvije organizacije, potporna

organizacija u matičnoj državi, koja volonterima pomaže u pripremi odlaska u inozemstvo, i organizacija domaćin, koja će volontere primiti i pomagati im u odredišnoj zemlji. Kod volontiranja u području humanitarne pomoći u procesu su uključene tri organizacije, dvije organizacije, od kojih jedna ima sjedište u matičnoj državi, koje pomažu volonterima u pripremi odlaska u inozemstvo, i organizacija domaćin, koja prima volontere i pomaže im u odredišnoj zemlji. Programom Europske snage solidarnosti financira se volontiranje i volontiranje u području humanitarne pomoći, a njime upravlja Europska komisija. Program organizacijama u Europskoj uniji i partnerskim zemljama dodjeljuje bespovratna sredstva na temelju poziva za podnošenje prijedloga, a mladi koji žele sudjelovati u takvim aktivnostima moraju se registrirati na portalu Europskih snaga solidarnosti koji ih onda sa organizacijama kojima se dodjeljuju bespovratna sredstva omogućuje da se međusobno povežu i provode aktivnosti (Europska unija, 2022).

4.5. Mladi poljoprivrednici

„Mladi poljoprivrednik je osoba koja na dan podnošenja zahtjeva za potporu nema više od 40 godina (dan prije navršavanja 41 godine starosti), posjeduje odgovarajuća stručna znanja i vještine te je po prvi put na jednom poljoprivrednom gospodarstvu postavljena kao nositelj, odnosno odgovorna osoba poljoprivrednog gospodarstva, a u slučaju trgovačkog društva mladi poljoprivrednik je odgovorna osoba isključivo ako je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva“ (Narodne novine, 91/2019-1810).

Mjerama potpore mladim poljoprivrednicima povećava se konkurentnost poljoprivrede i pridonosi sigurnijom opskrbi hrane u Europi u budućnosti. Mladi poljoprivrednik može biti nositelj ili odgovorna osoba u obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (OPG), obrtu ili trgovačkom društvu koji je registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti. U lipnju 2021. postignut je sporazum između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije o reformi zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), kojim su izmijenjeni postojeći sustav potpore dohotku uz mjere za osiguranje pravednije raspodjele financijske potpore za poljoprivrednike i radnike diljem EU, dok će se sadašnje mjere potpore dohotku nastaviti do 2023. Nova zajednička poljoprivredna politika (ZPP) usmjerava podršku najpotrebnijima, tako će između ostalih za potporu mladim poljoprivrednicima zemlje Europske unije morati raspodijeliti najmanje 3% svog proračuna za izravna plaćanja mladim poljoprivrednicima i to u obliku potpore prihoda ili ulaganja ili pomoći za početak rada (Europska komisija, 2022).

Uvjeti prihvatljivosti nositelja za plaćanje za mlade poljoprivrednike su: „da nositelj nije stariji od 40 godina u godini podnošenja prvog zahtjeva za osnovno plaćanje, nositelj prvi puta osniva poljoprivredno gospodarstvo u godini podnošenja prvog zahtjeva za osnovno plaćanje ili je već osnovao poljoprivredno gospodarstvo unatrag pet godina prije podnošenja prvog zahtjeva za osnovno plaćanje i nositelju je gospodarstvo koje podnosi zahtjev za plaćanje za mlade poljoprivrednike prvo u kojem je nositelj“ (Narodne novine, broj 27/2022-352).

Demografska obnova ruralnih područja Republike Hrvatske jedan je od važnijih ciljeva Programa ruralnog razvoja. U Republici Hrvatskoj potpore mladim poljoprivrednicima provode se većinom dodjelom bespovratnih sredstava i to kroz Mjere 1., 2., 4. i 6. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske i to kroz: Podmjeru 1.1. Strukovno osposobljavanje za mlade poljoprivrednike, Podmjeru 2.1. Savjetovanje mladih poljoprivrednika, Podmjeru 4.1. Potpora za ulaganje u poljoprivredna gospodarstva i Podmjeru 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima (Program ruralnog razvoja, 2022).

Obzirom na klimatske promjene i pandemiju, koji su uzrokovali velike štete u poljoprivredi mjerama potpore će se zasigurno pomoći postojećim poljoprivrednicima u saniranju gubitaka, osigurati održivost aktivnih poljoprivrednika, povećati učinkovitost i kvaliteta proizvodnje i potaknuti mlade na zapošljavanje u poljoprivredi.

4.6. Nezaposlene mlade osobe

Mladima, koji su nezaposleni, a nisu u sustavu redovitog obrazovanja ili u sustavu obrazovanja odraslih, institucije Europske unije za razdoblje 2021. – 2027. omogućit će potporu kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih (YEI), koja je integrirana u Europski socijalni fond plus i kojom se dopunjuju duge mjere koje se poduzimaju na nacionalnoj razini. Sredstvima iz fondova mogu se davati izravne potpore pojedincima ali i pomoći u reformi sustava, usluga zapošljavanja, obrazovanja i osposobljavanja te socijalne sigurnosti. Države članice imaju obvezu odgovarajući iznos svojih sredstava iz Europskog socijalnog fonda plus uložiti u ciljane mjere i strukturne reforme za potporu zapošljavanju, obrazovanju i osposobljavanju mladih (Europska komisija, 2022).

Posebne okolnosti u vrijeme pandemije utjecale su na sve, a posebno na mlade. Ovo je osobito teško razdoblje za njih, jer je pandemija utjecala na njihovo obrazovanje, osposobljavanje, očuvanje radnih mjesta i zapošljavanje te negativno utjecala na njihovo psihičko i fizičko stanje. U ovom poglavlju iznijeti su samo neki programi kojima se, uz potporu sredstava iz europskih fondova, pomaže mladim poduzetnicima i poljoprivrednicima, omogućuje mladima upoznavanje drugih zemalja, sklapanja novih poznanstava, uključivanje u volonterske aktivnosti, nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Navedenim mjerama zasigurno će se ublažiti posljedice uzrokovane pandemijom i olakšat će se trenutno stanje mladih, međutim iste nisu dostatne za rješavanje gorućeg problema mladih, a to je velika nezaposlenost. Zbog toga je potrebno još više pojačati ulaganje u mlade, poboljšati njihovo stanje na tržištu rada te poboljšati kvalitetu njihovog života. Bez ulaganja u mlade nema ni razvoja Europske unije, jer mladi su budućnost Europske unije.

5. Zaključak

Iz podataka iznesenih u radu vidljivo je da je višegodišnji financijski okvir Europske unije za razdoblje od 2021. – 2027. zajedno sa inicijativom NextGenerationEU najveći paket poticaja ikad financiran u Europi od postanka Europske unije. Cilj mu je pomoći građanima i poduzetnicima u oporavku od gospodarske i socijalne krize te potaknuti Europu da postane modernija, konkurentnija i održivija.

Pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije stvorile su se mogućnosti korištenja financijskih sredstava kroz europske fondove. U vrijeme pandemije, velike inflacije i negativnog demografskog trenda nužno je da Hrvatska u predstojećem razdoblju maksimalno povuče novac iz europskih fondova i realizira sve projekte za oporavak i ravnomjerni razvoj regija, a posebno da realizira sve projekte usmjerene prema mladima u ovim izazovnim vremenima.

Pandemija je utjecala na njihovo obrazovanje, osposobljavanje, očuvanje radnih mjesta i zapošljavanje te negativno utjecala na njihovo psihičko i fizičko stanje. Ograničenim kretanjem i uvođenjem online nastave tijekom pandemije mladima je bilo onemogućeno slobodno kretanje, druženje, putovanje, obrazovanje i osposobljavanje diljem Europe, uspostavljanje međuljudskih i profesionalnih odnosa te bavljenje sportom ili nekim drugih tjelesnim aktivnostima. Pohvalno je da su institucije Europske unije, nakon popuštanja mjera uvedenih zbog pandemije, detektirale probleme mladih i kroz fondove financijske perspektive 2021.-2027. namijenili znatna sredstva za njihovo rješavanje. Mladima se kroz razne programe, a uz potporu sredstava iz europskih fondova, ponovno pruža mogućnost putovanja, upoznavanja drugih zemalja, uspostavljanja međuljudskih i profesionalnih odnosa s ljudima iz drugih zemalja, obrazovanja i osposobljavanja diljem Europe te sudjelovanja u aktivnostima na području Europe i svijeta. Mjerama potpore mladim poljoprivrednicima i poduzetnicima zasigurno će se povećati zaposlenost mladih, povećati konkurentnost poljoprivrede i pridonijeti sigurnijoj opskrbi hranom. S tim mjerama treba nastaviti i u budućnosti. Njima će se zasigurno ublažiti posljedice uzrokovane pandemijom i gospodarskom krizom i olakšat će se trenutno stanje mladih. Međutim, iste nisu dostatne za rješavanje problema mladih. Nužno je pružiti veću podršku mladima i svima koji rade s mladima kod obrazovanja i zapošljavanja, poboljšati sustav informiranja mladih, a posebno o aktivnim mjerama zapošljavanja i samozapošljavanja,

povećati svijest o mogućnostima financiranja iz fondova Europske unije, uključiti ih u kreiranje lokalne politike, motivirati ih na sudjelovanje u raznim aktivnostima društvene zajednice, poboljšati kvalitetu njihovog života i poboljšati njihovo stanje na tržištu rada, kako bi u konačnici došlo i do demografske obnove, razvoja ruralnih područja te regionalne uravnoteženosti kako u samoj Hrvatskoj tako i u Europskoj uniji.

Literatura

1. Belić, M., Ćorić, G., Peurača, B., Stojanović, G., Tonč, A. (2008). *EU fondovi: vodič kroz europske fondove 2008.-2013.* Zagreb: Novum
2. Kandžija, V., Cvečić, I. (2008). *Makrosustav Europske unije.* Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta
3. Zelenika, R. (1998). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog rada.* Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci
4. Europska komisija (2022). *Horizont Europe.* dostupno na web stranici: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_hr [pristupljeno: 15.6.2022.]
5. Europska komisija (2022). *Kohezijska politika.* dostupno na web stranici: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/c/cohesion-policy [pristupljeno: 10.6.2022.]
6. Europska komisija (2022). *Marie Skłodowska-Curie akcije.* dostupno na web stranici: <https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/about-msca> [pristupljeno: 15.6.2022.]
7. Europske komisija (2022). *Mladi poljoprivrednici.* dostupno na web stranici: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/young-farmers_hr [pristupljeno: 16.6.2022.]
8. Europska komisija (2022). *Plan oporavka za Europu.* dostupno na web stranici: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en#main-elements-of-the-agreement [pristupljeno: 10.6.2022.]
9. Europska komisija (2022). *Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost.* dostupno na web stranici: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hr&catId=1176> [pristupljeno: 16.6.2022.]
10. EU projekti info (2022). *Europski socijalni fond plus.* dostupno na web stranici: <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-socijalni-fond-plus/?from=998> [pristupljeno: 11.6.2022.]
11. EU projekti info (2022). *Iznosi alokacije sredstava iz EU fondova za Republiku Hrvatsku za period 2021.-2027.* dostupno na web stranici: <https://www.eu-projekti.info/iznosi-alokacije-sredstava-iz-eu-fondova-za-republiku-hrvatsku-za-period-2021-2027/> [pristupljeno: 10.6.2022.]

12. Europski strukturni i investicijski fondovi (2022). *EU fondovi*. dostupno na web stranici: <http://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [pristupljeno: 11.6.2022.]
13. Europski tjedan sporta (2022). *O Europskom tjednu sporta*. dostupno na web stranici: <https://europski-tjedan-sporta.hr/o-tjednu/> [pristupljeno: 14.6.2022.]
14. Europska unija (2020). *Erasmus za mlade poduzetnike*. dostupno na web stranici: https://europa.eu/youth/go-abroad/working/erasmus-young-entrepreneurs_hr [pristupljeno: 15.6.2022.]
15. Europska unija (2022). *Europske snage solidarnosti*. dostupno na web stranici: https://europa.eu/youth/solidarity_hr [pristupljeno: 16.6.2022.]
16. Europska unija (2022). *Povijest EU-a*. dostupno na web stranici: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hr [pristupljeno: 8.6.2022.]
17. Europska unija (2022). *Prioriteti Europske unije za razdoblje 2019.-2024.* dostupno na web stranici: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_hr [pristupljeno: 9.6.2022.]
18. Europska unija (2022). *Proračunski proces Europske unije*. dostupno na web stranici: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/decision-making-process/budget_en [pristupljeno: 9.6.2022.]
19. Europska unija (2022). *Što je Europska godina mladih?*. dostupno na web stranici: https://europa.eu/youth/year-of-youth_hr [pristupljeno: 14.6.2022.]
20. Europska unija (2022). *Vrste institucija i tijela*. dostupno na web stranici: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_hr [pristupljeno: 9.6.2022.]
21. Europsko vijeće (2022). *Program Erasmus+*. dostupno na web stranici: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/erasmus-plus-programme/> [pristupljeno: 14.6.2022.]
22. Europsko vijeće (2022). *Program Kreativna Europa za razdoblje 2021.-2027.* dostupno na web stranici: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/creative-europe-2021-2027/> [pristupljeno: 14.6.2022.]
23. Hrvatska banka za obnovu i razvitak (2022). *Poduzetništvo mladih, žena i početnika*. dostupno na web stranici: <https://www.hbor.hr/poduzetnistvo-mladih-zena-i-pocetnika/> [pristupljeno: 15.6.2022.]
24. Kesner-Škreb, M. (2007). *Institucije Europske unije*. Zagreb: Institut za javne financije. Dostupno na web stranici: <https://hrcak.srce.hr/file/24456>

25. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2022). *Mogućnosti ulaganja kroz fondove kohezijske politike*. dostupno na web stranici: <https://razvoj.gov.hr/istaknute-teme/eu-fondovi-2021-2027/mogucnosti-ulaganja-kroz-fondove-kohezijske-politike/4855> [pristupljeno: 10.6.2022.]
26. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2022). *Zakonodavni paket za kohezijsku politiku za razdoblje 2021.-2027.* dostupno na web stranici: <https://razvoj.gov.hr/istaknute-teme/eu-fondovi-2021-2027/zakonodavni-paket-za-kohezijsku-politiku-za-razdoblje-2021-2027-4853/4853> [pristupljeno: 13.6.2022.]
27. Narodne novine, br. 125/19. *Nacionalna klasifikacija statističkih regija 2021. (HR_NUTS 2021.)*. dostupno na web stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_12_125_2507.html [pristupljeno: 10.6.2022.]
28. Narodne novine, br. 27/2022-352. *Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2022. godinu*. dostupno na web stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_03_27_352.html [pristupljeno: 16.6.2022.]
29. Narodne novine, br. 57/2022-803. *Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj*. dostupno na web stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_57_803.html [pristupljeno: 9.6.2022.]
30. Narodne novine, br. 91/2019/1810. *Pravilnik o provedbi mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.* dostupno na web stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_91_1810.html [pristupljeno: 16.6.2022.]
31. Program ruralnog razvoja (2022). *Mjera*. dostupno na web stranici: <https://ruralnirazvoj.hr/mjera/m3/> [pristupljeno: 16.6.2022.]
32. Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01. *Ugovor o Europskoj uniji*. dostupno na web stranici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.HRV&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC#C_2016202HR.01001301 [pristupljeno: 8.6.2022.]
33. Službeni list Europske unije, 2016/C 202/02. *Povelja Europske unije o temeljnim pravima*, članak 22. dostupno na web stranici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0389.01.HRV&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC [pristupljeno: 8.6.2022.]
34. Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01. *Ugovor o funkcioniranju Europske unije*, članak 314.-316. dostupno na web stranici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.HRV&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC#C_2016202HR.01001301 [pristupljeno: 9.6.2022.]

35. Službeni list Europske unije, 2016/C 202/01. *Ugovor o funkcioniranju Europske unije.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT> [pristupljeno: 10.6.2022.]
36. Službeni list Europske unije, 372/01. *Preporuka Vijeća od 30. listopada 2020. o lakšem prelasku u svijet rada – jačanje Garancije za mlade te o zamjeni Preporuke Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade (2020/C 372/01).* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32020H1104%2801%29> [pristupljeno: 14.6.2022.]
37. Službeni list Europske unije, C 202/1. *Ugovor o Europskoj uniji (2016/C 202/01).* dostupno na web stranici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.HRV&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC#C_2016202HR.01001301 [pristupljeno: 8.6.2022.]
38. Službeni list Europske unije, L 231/1. *Uredba (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32021R1056> [pristupljeno: 12.6.2022.]
39. Službeni list Europske unije, L 231/159. *Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32021R1060> [pristupljeno: 10.6.2022.]
40. Službeni list Europske unije, L 231/21. *Uredba (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1296/2013.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32021R1057> [pristupljeno: 11.6.2022.]
41. Službeni list Europske unije, L 231/60. *Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021R1058> [pristupljeno: 11.6.2022.]
42. Službeni list Europske unije, L 247/1. *Uredba (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i*

- akvakulturu i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1004. dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021R1139> [pristupljeno: 12.6.2022.]
43. Službeni list Europske unije, L 251/1. *Uredba (EU) 2021/1147 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Fonda za azil, migracije i integraciju.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021R1147> [pristupljeno: 12.6.2022.]
44. Službeni list Europske unije, L 251/48. *Uredba (EU) 2021/1148 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi, u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1148> [pristupljeno: 12.6.2022.]
45. Službeni list Europske unije, L 251/94. *Uredba (EU) 2021/1149 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Fonda za unutarnju sigurnost.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32021R1149> [pristupljeno: 12.6.2022.]
46. Službeni list Europske unije, LI 433/11. *Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32020R2093> [pristupljeno: 10.6.2022.]
47. Službeni list Europske unije, LI 433/23. *Uredba Vijeća (EU) 2020/2094.* dostupno na web stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.LI.2020.433.01.0023.01.HRV&toc=OJ%3AL%3A2020%3A433I%3ATOC> [pristupljeno: 10.6.2022.]
48. Središnji državni ured za demografiju i mlade (2021). *Udruge mladih u Novskoj povukle 10 milijuna kuna iz fondova EU i zaposlile 21 osobu.* dostupno na web stranici: <https://demografijaimladi.gov.hr/vijesti-4693/udruge-mladih-u-novskoj-povukle-10-milijuna-kuna-iz-fondova-eu-i-zaposlile-21-osobu-5939/5939> [pristupljeno: 14.6.2022.]

Popis tablica

Tablica 1. Višegodišnji financijski okvir (EU-27)	12
Tablica 2. Prilagođavanje posebnom programu – popis programa, ključ distribucije i ukupna dodatna dodjela odobrenih obveza	13
Tablica 3. Dodjela sredstava u okvirima instrumenta NextGenerationEU	14
Tablica 4. Ukupna dodijeljena sredstva po naslovu iz VFO za razdoblje 2021.-2027. i instrumenta NextGenerationEU	15

Popis slika

Slika 1. Geografska karta država članica Europske unije	4
Slika 2. Širenje Europodručja.....	6